Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 1. Dnia 10. stycznia 1899. XXVI. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Kredyt włościański

we wnioskach Wydziału krajowego do Sejmu.

Obszerne, 88 stronic druku obejmujące, sprawozdanie o organizacyi kredytu dla włościan — przedłożył w grudniu Sejmowi Wydział krajowy. Ze sprawozdaniem tem zapoznać pragniemy naszych czytelników. A postąpimy porządkiem odwrotnym, a nie przyjętym zazwyczaj: damy naprzód wnioski Wydziału krajowego — a następnie streścimy sprawozdanie samo. W świetle wniosków — szczegóły i motywa w sprawozdaniu zawarte, wypuklej wystąpią w oczach czytelników.

Wnioski Wydziału krajowego opiewają:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego.

II. Sejm przyjmuje do wiadomości załączony projekt statutu wzorowego „Spółek dla oszczędności i pożyczek“, stowarzyszeń o nieograniczonej poręce.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wykonywania patronatu i kontroli nad „Spółkami dla oszczędności i pożyczek“, założonemi na podstawie powyższego statutu, po zasięgnięciu przez Wydział krajowy poprzód opinii Wydziałów powiatowych co do potrzeby i użyteczności takich stowarzyszeń w danych miejscowościach.

Patronat i kontrola Wydziału krajowego polegać mają:

1. Na wykonywaniu przez organa Wydziału krajowego naczelnego nadzoru i kontroli nad działalnością Spółki co do tego, czy Spółka przestrzega celów jej zakreślonych i czy jej organa zawiadowcze wykonują ściśle postanowienia statutu, zwłaszcza co do prowadzenia ksiąg i rachunków.

2. Na udzielaniu Spółkom fachowej i bezpłatnej pomocy organów Wydziału krajowego przy zakładaniu spółki, w prowadzeniu interesów, jej rachunkowości i ksiąg.

3. Na udzielaniu zasiłków z funduszu krajowego na koszta założenia i wprowadzenia w życie Spółki.

4. Na udzielaniu z utworzonego funduszu pożyczkowego dla „Spółek dla oszczędności i pożyczek“, zawiązanych na podstawie wzorowego statutu, pożyczek celem zaopatrzenia ich w kapitał obrotowy.

Patronat Wydziału krajowego kończy się wobec „Spółki“ odmawiającej Wydziałowi krajowemu możności wykonania kontroli i nadzoru i nie zastosowującej się do jego wskazówek. Z chwilą ustania Patronatu nad Spółką, ma Wydział krajowy odebrać bezzwłocznie przyznany Spółce zasiłek na pokrycie kosztów założenia.

IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy:

1. Do wydania drukiem wzorowego statutu „Spółek dla oszczędności i pożyczek“, stowarzyszeń o nieograniczonej poręce, wraz z pouczeniem o ich zakładaniu i prowadzeniu, tudzież do zarządzenia nakładu druków i ksiąg rachunkowych, potrzebnych dla tych Spółek.

2. Do udzielania nowo powstającym, na podstawie wzorowego statutom utworzonym „Spółkom dla oszczędności i pożyczek“, zwrotnych w właściwym czasie zasiłków w odpowiedniej kwocie, na pokrycie kosztów założenia i wprowadzenia w życie, a to po zasięgnięciu opinii odnośnych Wydziałów powiatowych co do potrzeby i użyteczności tych stowarzyszeń w danych miejscowościach.

V. Na powyższe cele wyznacza Sejm na r. 1899 kredyt do rozporządzenia Wydziału krajowego w kwocie 10.000 zł. i wydatek ten wstawia do Rubr. XV. preliminarza budżetu wydatków funduszu krajowego.

VI. Sejm upoważnia Wydział krajowy:

1. Do urządzania w miarę uznanej potrzeby praktycznych kursów dla rachmistrzów-kasyerów „Spółek dla oszczędności i pożyczek".

2. Do zorganizowania przy Wydziale krajowym biura centralnego dla „Spółek dla oszczędności i pożyczek", którego zadaniem będzie wykonywanie nadzoru i kontroli nad temi stowarzyszeniami w myśl wniosku, podanego pod III.

VII. Na pokrycie kosztów organizacyi tych kursów i biura centralnego w Wydziale krajowym przeznacza Sejm na r. 1899 ryczałt do dyspozycyi Wydziału krajowego w kwocie 10.000 zł. i wydatek ten wstawia do Rubr. XV. preliminarza budżetu wydatków funduszu krajowego.

VIII. A. 1. Sejm ustanawia stały fundusz pożyczkowy dla „Spółek dla oszczędności i pożyczek" zostających pod patronatem Wydziału krajowego w sumie 1,000.000 zł

2. Sejm przeznacza na utworzenie tego funduszu przez lat pięćdziesiąt począwszy od 1. stycznia 1899 po 20.000 zł. rocznie.

3. Funduszem tym rozporządzać będzie Wydział krajowy. Administracyę tego funduszu sprawować będzie Bank krajowy.

B. W Rubr. XV. preliminarza budżetu wydatków funduszn krajowego na r. 1899 wstawia się: na dotacyę funduszu pożyczkowego dla „Spółek dla oszczędności i pożyczek" kwotę 20.000 zł.

IX. Sejm wzywa Bank krajowy, by na podstawie uchwalonej dla funduszu pożyczkowego dla „Spółek dla oszczędności i pożyczek" dotacyi pięćdziesięcioletniej, zaliczał Wydziałowi krajowemu w razie zażądania odpowiednie kwoty za opłatą procentu zawsze o 1% niższego, niż przyjęta w Banku każdorazowa stopa procentowa eskontu.

X. Sejm upoważnia Wydział krajowy, by korzystając z powyższej uchwały w razie potrzeby wezwał Bank do jej wykonania.

XI. Sejm wzywa Bank krajowy, by wykonywał czynności kasy Patronatu „Spółek dla oszczędności i pożyczek" bezpłatnie, tudzież, by spełniał wszelkie czynności bankowe na rzecz tych Spółek również nie pobierając od nich żadnych za to opłat lub prowizyi.

XII. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by o użyciu funduszu pożyczkowego dla „Spółek" utworzonego, jakoteż o swej działalności w sprawie organizacyi „Spółek dla oszczędności i pożyczek" zdawał rokrocznie Sejmowi sprawę w oddzielnem przedłożeniu".

* * *

Sprawozdanie Wydziału krajowego, zakończone powyższemi wnioskami, dzieli się na dwie części. Pierwsza przedstawia wynik działalności Wydziału krajowego podjętych w wykonaniu zeszłorocznych uchwał Sejmu w sprawie organizacyi instytucyj kredytowych w powiatach — druga część omawia organizacyę stowarzyszeń systemu Raiffeisena i jest właściwem umotywowaniem wniosków.

Co do pierwszej części — wiadomo, że Sejm uchwalił gwarancyę kraju dla dalszej, 10 milionowej emisyi obligów komunalnych Banku krajowego, celem zasilania kredytem tych powiatowych i gminnych kas oszczędności tudzież Towarzystw zaliczkowych, które tego kredytu użyją na cele kredytu włościańskiego a uzyskają gwarancyę swoich powiatów. Uchwalił dalej Sejm wezwanie do rządu, by tym obligom komunalnym przyznał charakter papierów pupilarnych — i upoważnił Wydział krajowy, do użycia w ciągu r. 1898 kwoty, zaoszczędzonej w roku 1897 z kredytu, przyznanego na zasiłki celem pokrycia kosztów założenia powiatowych i gminnych kas oszczędności tudzież T o w a r z y s t w z a l i c z k o w y c h.

Wydział krajowy uzyskał zatwierdzenie zmiany statutów Banku krajowego, którą równocześnie z powyższemi postanowieniami Sejm był uchwalił — i wyrobił u rządu pupilarne bezpieczeństwo dla obligów komunalnych nowej emisyi.

Zajął się też Wydział krajowy zebraniem statutów powiatowych i miejskich kas oszczędności — i przyszedł do przekonania, że jeżeli instytucye te mają korzystać z kredytu w obligach komunalnych ażeby go użyć na pożyczki włościańskie — to muszą statuty ich uledz znacznej zmianie. Okazało się bowiem ze statutów, że te kasy oszczędności n i e m a j ą z d o l n o ś c i p r a w n e j d o z a c i ą g a n i a p o ż y c z e k a tylko kilka z nich ma tę zdolność częściowo przyznaną, jedynie w formie reeskontu weksli cudzych, co oczywiście dla celu tego, o jaki tu idzie, nie wystarcza. Zarazem też nie miały te kasy w swych statutach postanowienia, kto ma prawo powzięcia uchwały, iż kasa ma zaciągnąć pożyczkę, i kto w danym razie ma za kasę podpisać. Wydział krajowy przeto zwrócił uwagę interesowanych Wydziałów powiatowych i Magistratów miast, zalecając im, by uprawnionym do uchwalenia zmiany statutu przedłożyły wnioski o zmianę w tym dwojakim kierunku.

Ale przyznając kasom oszczędności powiatowym i miejskim prawo zaciągania pożyczek — ograniczył Wydział krajowy to prawo tylko do tej jednej formy kredytu, o jaką tu chodzi — a więc tylko do pożyczek komunalnych w Banku krajowym, zaciąganych na cele kredytu włościańskiego. W ten sposób chciał Wydział krajowy, jak pisze w sprawozdaniu, zredukować *ad minimum* niebezpieczeństwo zbytniego zadłużania się prowincyonalnych kas oszczędności i nadużycia możności zaciągania pożyczek. Prawo rozstrzygania o tem, czy kasa ma zaciągnąć w Banku krajowym pożyczkę komunalną, przyznaje proponowana przez Wydział krajowy zmiana statutu – Wydziałowi kasy, zaś obowiązek podpisywania skryptów wkłada na przewodniczącego Wydziału kasy i dwóch członków jej Dyrekcyi. Równocześnie zwrócił się Wydział krajowy do Namiestnictwa, jako władzy, wykonującej nadzór nad kasami oszczędności — ażeby swoim urzędnikom, pełniącym obowiązki komisarzy rządowych przy kasach dało odpowiednie wskazówki — a u rządu centralnego sprawę zmiany statutów kas poparło. Na to oznajmiło Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu, że wydało do starostów okólnik polecający im, by w przewidywaniu zatwierdzenia przez rząd centralny uchwalonych zmian statutów kas, nie czyniły trudności tym kasom, które by przedtem chciały zaciągnąć pożyczki komunalne. Sprawa ta nie jest jeszcze do tej pory stanowczo załatwiona — i jest tylko „nadzieja“, bynajmniej nie pewność, że rząd zgodzi się na ową zmianę statutów kas.

O porozumiewaniu się Wydziału krajowego za pośrednictwem Banku krajowego ze Związkiem stowarzyszeń, o powziętych na ostatniem Walnem zgromadzeniu Związku uchwałach w tym przedmiocie — już czytelnikom naszym wiadomo. Wydział krajowy przedmiotowo przedstawia przebieg tych rokowań. Wiadomo, jakie trudności w sprawie tej są jeszcze do usunięcia, zanim Towarzystwa zaliczkowe będą mogły i chciały z kredytu komunalnego korzystać. Nie powtarzamy tutaj tych znanych czytelnikom okoliczności – zaznaczawy tylko, że Bank krajowy przystąpił do IV. emisyi listów komunalnych, oprocentowanych po 4% — co uczyni kredyt ten tańszym, aniżeli stowarzyszenia go sobie obliczały.

Wydział krajowy zdaje następnie sprawę ze sposobu użycia kredytu w wysokości 10.000 zł. na zakładanie nowych instytucyj kredytowych.

W roku 1898 przyznano:

1. „Spółkowej Kasie oszczędności i pożyczek w Gawłuszowicach“, stowarzyszeniu systemu Raiffeisena, które już w roku 1897 uzyskało było zasiłek w kwocie 100 zł., na pokrycie kosztów założenia, dodatkowy zasiłek w kwocie 50 zł.

2. Wydziałowi powiatowemu w Brzeżanach zasiłek na pokrycie kosztów założenia i wprowadzenia w życie „Powiatowej Kasy oszczędności w Brzeżanach“, w kwocie 500 zł.

3. Towarzystwu zaliczkowemu, stowarzyszeniu o ograniczonej poręce w Chodorowie, w powiecie Bobreckim, na prośbę tegoż Towarzystwa popartą przez Wydział powiatowy w Bóbrce i przez Wydział „Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“ zasiłek 500 zł.

4. Na prośbę Wydziału powiatowego w Nisku i na podstawie przychylnej opinii Wydziału „Związku stow. zarobk. i gosp.“ zasiłek na pokrycie kosztów założenia w kwocie 400 zł. „Kasie zaliczkowej i oszczędności“ w Rudniku, stowarzyszeniu zarejestrowanemu z ograniczoną poręką.

5. Wydziałowi powiatowemu w Gródku zasiłek w kwocie 500 zł. na pokrycie kosztów założenia i wprowadzenia w życie „Powiatowej Kasy oszczędności“ w Gródku.

6. Na prośbę Towarzystwa zaliczkowego w Frysztaku, zawiązanego w celu wyswobodzenia ludności tej okolicy z rąk lichwiarzy, popartą przez Wydział powiatowy w Jaśle i Wydział „Związku stow. zarob. i gosp. we Lwowie“, zasiłek na pokrycie kosztów założenia w kwocie 500 zł.

7. Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnie zasiłek w kwocie 500 zł. na pokrycie kosztów założenia „Powiatowej Kasy oszczędności“ w Nadwórnie.

8. Zasiłek w kwocie 500 zł. na koszta założenia i urządzenia „Towarzystwa zaliczkowego“ w Żmigrodzie, w pow. jasielskim, przychylając się do wniosku Wydziału powiatowego w Jaśle i opinii Wydziału „Związku stow. zarob. i gosp.“.

9. Zasiłek w kwocie 100 zł. na koszta założenia i wprowadzenia w życie: „Spółkowej Kasy oszczędności i pożyczek“ w Muszynie, stowarzyszenia z nieograniczoną poręką (systemu Raiffeisena), utworzonego dla zaspakajania potrzeb kredytu ludności włościańskiej w parafii w Muszynie.

10. Zasiłek w kwocie 150 zł. na pokrycie kosztów założenia i wprowadzenie w życie „Spółkowej Kasy oszczędności i pożyczek w Hyżnem“, w pow. rzeszowskim, stowarzyszenia o nieograniczonej poręce (systemu Raiffeisena).

11. Zasiłek w kwocie nieprzekraczającej 250 zł., zawiązanej Kasie pożyczkowej w Gdowie, w powiecie wielickim.

12. Wydziałowi powiatowemu w Bohorodczanach, zasiłek w kwocie 700 zł. na pokrycie kosztów założenia i urządzenia „Powiatowej Kasy oszczędności“ w Bohorodczanach, która to instytucya weszła

z dniem 1. września 1898 r. w życie, a utworzona została z wielkim rzeczywiście wysiłkiem zasobów tego ubogiego, w roku bieżącym ciężką klęską dotkniętego, powiatu.

W latach poprzednich udzielono:

W r. 1896:

1. Powiatowej Kasie zaliczkowej i oszczędności w Nisku (Towarzystwo zaliczkowe) .	500 zł.
2. Towarzystwu zaliczkowemu w Ulanowie	300 „
3. Powiatowej Kasie oszczędności w Śniatynie	500 „
4. Spółkowej Kasie oszczędności i pożyczek w Dobrej (Raiffeisena) . .	100 „
5. Towarzystwu zaliczkowemu w Mikulińcach	500 „
Razem .	1.900 zł.

W r. 1897 udzielono:

1. Bankowi kredytowemu w Busku (Tow. zaliczkowe)	300 zł.
2. Kasie oszczędności powiatowej w Nowym Targu	500 „
3. Spółkowej Kasie oszczędności i pożyczek w Gawłuszowicach (Raiffeisena)	100 „
4. Powiatowej Kasie oszczędności w Śniatynie (II. zasiłek) . . .	900 „
5. Powiatowej Kasie oszczędności w Zaleszczykach	600 „
6. Wydziałowi powiatowemu w Bochni zwrot kosztów badania. . .	14 „
Razem .	2.314 zł.

W roku 1898 przyznano wymienionym wyżej 12 instytucyom kwotę łączną 4.650 zł.

Jeśli instytucye zasilone podzielimy wedle 3 typów, do których należą, okaże się, że: powiatowym Kasom oszczędności przyznano 8 zasiłków w łącznej sumie: 4.600 zł. (przy czem poparto tylko 7 instytucyi, albowiem Kasa oszczędności w Śniatynie otrzymała dwukrotnie zasiłek), Towarzystwom zaliczkowym udzielono 8 zasiłków w łącznej kwocie 3 500 zł., wreszcie Spółkom Raiffeisenowskim udzielono 6 zasiłków w łącznej kwocie 750 zł., przyczem zasilono tylko 5 instytucyi, Kasa Raiffeisenowska w Gawłuszowicach bowiem otrzymała dwukrotnie zasiłek. Suma wypłaconych zasiłków, jakoteż przyrzeczonych nie licząc w to powiatowego Towarzystwa zaliczkowego w Buczaczu, które się o wypłatę zasiłku nie zgłosiło, daje kwotę 8.864 zł., czyli po potrąceniu od kredytu przyznanego przedstawia nieużytą kwotę 1.136 zł. Przy pomocy owej stosunkowo nieznacznej sumy powstało 21 instytucyi w okolicach kraju najwięcej źródeł kredytu dla włościan potrzebujących.

Co do uchwał Sejmu, zalecających Reprezentacyom powiatowym tworzenie powiatowych instytucyi kredytowych, to z zainicyowanych w ten sposób instytucyj rozpoczęły rzeczywiście w roku 1898 swą działalność następujące powiatowe Kasy oszczędności:

1. Powiatowa Kasa oszczędności w Śniatynie otwarta w pierwszych dniach stycznia 1898 r. i przy energicznem kierownictwie swego Zarządu i ofiarności Reprezentacyi powiatowej rozwinęła skutecznie swą działalność, służąc ludności ciężko zeszłoroczną klęską elementarną dotkniętej wydatnym kredytem.

2. Powiatowa Kasa oszczędności w Brzeżanach została otwarta z d. 1. stycznia 1898 r.

3. Powiatowa Kasa oszczędności w Bohorodczanach została otwarta z dniem 1. września 1898 i przyjmuje wkładki oszczędności, oprocentowując je po $4^1/_2$ od sta, pożyczek hipotecznych udziela na 6% a wekslowych na 7%.

4. Również otwartą została powiatowa Kasa oszczędności w Tarnobrzegu.

Wydział krajowy nie otrzymał wiadomości, czy otwartą została powiatowa Kasa oszczędności w Starem Mieście, tudzież takaż Kasa w Lisku, jakkolwiek ich statuta były już do zatwierdzenia podane. Dotąd nie doszło do skutku założenie powiatowej Kasy oszczędności w Jaśle. Rząd bowiem zwrócił uwagę Wydziału krajowego, że utworzenie tej kasy byłoby nieodpowiedniem wobec tego, iż w powiecie Jasielskim istnieje 11 instytucyi kredytowych, z których kilka jak: Miejska Kasa oszczędności w Jaśle, Towarzystwo zaliczkowe tamże, a wreszcie Towarzystwa zaliczkowe w Żmigrodzie, Kołaczycach, Dębowcu i Frysztaku, pracują wydatnie na polu kredytu włościańskiego tak, że utworzenie nowej instytucyi jest zbędne i mogłoby doprowadzić do niezdrowych stosunków kredytowych. Wydział krajowy zwrócił tedy uwagę Wydziału powiatowego w Jaśle na te okoliczności i polecił mu zasięgnąć jeszcze raz opinii i uchwały Rady powiatowej w tej sprawie.

W roku 1898 objawiły zamiar utworzenia powiatowych Kas oszczędności. Wydziały powiatowe w Cieszanowie, Kossowie, Nadwórnie, Buczaczu, Drohobyczu i Mielcu.

Ogółem tedy w ciągu roku z 6 Reprezentacyi powiatowych wyszła inicyatywa do założenia kas oszczędności a z nich trzy posunęły już tak daleko swą akcyę, iż Wydział krajowy wyraża nadzieję, że w najbliższej przyszłości w powiatach tych wejdą w życie te zakłady. Do liczby 4 w ciągu roku powstałych i otwartych kas oszczędności, o których powyżej mówiono, przybędą więc w najbliższej przy-

szłości 3 nowe instytucye tego rodzaju, tak że dorobek r. 1898 przedstawiłby się cyfrą 8 nowych Kas oszczędności powiatowych. Jeśli do tej cyfry dodamy powyżej wspomniane przy omówieniu przyznanych zasiłków, Towarzystwa zaliczkowe: w Chodorowie, Rudniku, Frysztaku, Żmigrodzie i Spółki Raiffeisenowskie: w Muszynie, Hyżnem i Gdowie, które to instytucye za poparciem Reprezentacyi powiatowych powstały, to uzyskamy cyfrę: 14 instytucyi kredytowych w ciągu roku 1898 do życia powołanych, a w przeważnej liczbie, bo 11, przeznaczonych do spełniania roli centrów kredytowych dla pewnej bądź co bądź szerszej i większej okolicy, 3 tylko z przeznaczenia swego mających zadanie służenia potrzebom kredytu osobistego ludności parafii lub kilku gmin.

W następnym numerze przejdziemy do drugiej części sprawozdania Wydziału krajowego, odnoszącej się do kas Raiffeisenowskich.

Z literatury ekonomicznej.

Tadeusz Kudelka: Nasze Kółka rolnicze. Rzut oka na stan obecny, zadania i potrzeby Kółek rolniczych w Galicyi. — Kraków 1899.

Broszura bardzo cenna i użyteczna. Radzimy zapoznać się z nią każdemu, kto się zajmuje tak żywotną dla kraju sprawą włościaństwa. Nasi towarzysze pracy w stowarzyszeniach zarobk. i gospodar., którzy w wielkiej liczbie należą do Kółek i zasilają je swoją pracą — zapewne także z zajęciem i pożytkiem broszurę p. Kudelki przeczytają. Nie będziemy jej streszczać — podamy tylko końcowe wnioski, do jakich szanowny autor dochodzi:

„Z tego acz pobieżnego przeglądu przekonujemy się, że Kółka rolnicze oddały ludowi naszemu, a zatem i społeczeństwu całemu, poważne już usługi, oraz że w przyszłości powołane są do oddania jeszcze znaczniejszych. Urzeczywistnienie ich zależeć zdaje się od spełnienia następujących warunków ze strony Kółek, społeczeństwa i kraju.

Co się tyczy Kółek samych i ich Towarzystwa wskazane byłyby:

1. Ściślejsza łączność z Kółkami rolniczemi W. Ks. Poznańskiego i wogóle z podobnemi instytucyami na ziemiach polskich się rozwijającemi, dla czerpania ożywczej inicyatywy i rodzimych wzorów działania.

2. Współdziałanie z krajowemi Towarzystwami rolniczemi, zwłaszcza co do nabywania nawozów, pasz, nasion, maszyn i t. p., jakoteż z innemi krajowemi stowarzyszeniami o celach szczegółowszych, w odnośnych zakresach działania.

3. Samoistna i energiczna praca zarządów powiatowych i okręgowych we własnych zakresach.

4. Organizacya składów hurtownych okręgowych, któreby zarazem mogły zastąpić spółki spożywcze dla ludności miejskiej.

5. Łączenie się w związki przemysłów wiejskich, jako mleczarń, piekarń, rzeźni i t. d., oraz utrzymywanie ścisłych stosunków z przemysłem domowym i wogóle swojskim.

6. Obejmowanie agentur Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń, oraz zakładanie małych miejscowych spółek ubezpieczenia bydła.

7. Dokładne sprawozdania i statystyka, dla należytego zużytkowania doświadczeń i dawania ogółowi jasnego obrazu każdoczesnego stanu sprawy.

Społeczeństwo nasze ma zadanie wspomożenia Kółek czynnego i moralnego: inteligencya wiejska przez współpracę w zarządach i kierownictwo, warstwy miejskie przez poparcie składów okręgowych w dobrze zrozumianym interesie rozwoju spółek spożywczych i zbliżenia wzajemnego wytwórców i spożywców.

Do kraju zaś należy dokonanie zadań, przechodzących siły Kółek i niezasobnego społeczeństwa, a więc:

1. Rozpowszechnienie wykształcenia handlowego między ludnością chrześcijańską, zwłaszcza przez rozwój szkolnictwa handlowego, mianowicie praktycznego.

2. Staranie się, aby użytkowanie monopolów państwowych czy krajowych, jak myt, propinacyj, sprzedaży tytoniu, soli, książek szkolnych i t. d., dokonywało się z jak największą korzyścią dla ludności ponoszącej ciężary, a z pominięciem wszelkiego wyzysku, o tyle więcej nienawistnego, że dokonuje się niejako z poparciem i na korzyść całego jakby społeczeństwa. Nawet na gruncie obowiązujących ustaw dużo można zrobić dobrego w tym kierunku.

3. Energiczne poparcie rozwoju przedsiębiorstw Kółek rolniczych, oraz spółkowych kas oszczędnościowo-pożyczkowych tak finansowe, jak i moralne.

Główne zadanie przypada społeczeństwu samemu. Pomijając już okoliczność, że kraj wtedy coś może zrobić, gdy społeczeństwo uzna tego potrzebę i akcyi zażąda, widzimy, iż zadaniem społeczeństwa jest rzecz najtrudniejsza, a jednak najważniejsza dla powodzenia tej sprawy, a przez to i dla dobra jego własnego. Ono bowiem dostarczyć ma ludzi chcących, ale i umiejących pracować na tem polu, a w tem go nikt zastąpić nie zdoła!“.

Z praktyki podatkowej.

Znowu krakowska c. k. Administracya podatków odznaczyła się oryginalną interpretacyą ustawy podatkowej. Nakazem płatniczym z 10. grudnia 1898 L. 14.830 wymierzyła pewnemu, nowo założonemu stowarzyszeniu, które jeszcze bilansu nie zamykało, podatek zarobkowy za rok 1898, pozbawiając je ulg, przyznanych stowarzyszeniom na mocy §§ów 83. II., 85. i 92. ust. 7, rzekomo na tej podstawie, że Towarzystwo przyjmuje wkładki oszczędności od niecżłonków!!

Jeżeli panu referentowi nieznany jest przebieg walki stowarzyszeń naszych o prawo przyjmywania wkładek oszczędności od niecżłonków, prowadzonej już przy zastosowaniu ustaw z 27. grudnia 1880 i 14. kwietnia 1885 i jej wynik stanowczo zwycięzki, uważany jako dawno „überwundener Standpunkt", — to wystarczało zajrzeć do art. 7. przepisu wykonawczego II., ustawy z r. 1896, ażeby się poinformować zasadniczo, które stowarzyszenia i w jakich warunkach uważane być mogą jako „opierające się na samopomocy i ograniczające przemysł swój na zasadzie statutów i faktycznie do swoich własnych członków". (Dz. ust. pań. Nr. 124 z r. 1897).

Stowarzyszeniom takim wolno wchodzić w stosunki przemysłowe z niecżłonkami, nie wolno tylko dopuszczać ich do tych korzyści, dla których osiągnięcia stowarzyszenie zostało założone. Celem Towarzystwa zaliczkowego jest „udzielanie kredytu", — jeżeli zatem korzyści z kredytu i wykonywania tej gałęzi przedsiębiorstwa dostępne są tylko członkom, to nie traci ono ulg podatkowych, choćby u niecżłonków pożyczki zaciągało t. z. przyjmowało wkładki oszczędności.

Powołując się na treść notatki, zamieszczonej pod tym samym tytułem w Nr. 24. *„Związku"* z r. 1898, ponawiamy prośbę, by Wys. c. k. Kraj. Dyrekcya skarbu raczyła organom podwładnym odpowiednich udzielić instrukcyi, a zaoszczędzi tym organom pracy i zdobędzie sobie wdzięczność kontrybuentów. *U.*

Nekrologia.

† **Edmund Łaszcz**, buchalter i kierownik biura Towarzystwa zaliczkowego w Rymanowie, jeden z najdzielniejszych pracowników, cichy, wytrwały, zgasł przedwcześnie, bo w 40 roku życia, po krótkich cierpieniach, osierociwszy żonę i syna jedynaka.

R. i. p.

Ruch stowarzyszeń.

Subskrypcya na „Akcyjny Bank związkowy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie".

W dalszym ciągu do dnia 9. b. m. subskrybowały:

A) Następujące stowarzyszenia:

		sztuk akcyi		koron
125.	Kraków „Tow. kred. ręk. i przem."	5	na	2.000
126.	Mościska „Tow. zal." (dodatkowo)	5	„	2.000
127.	Mszana dolna „Tow. zaliczkowe" .	1	„	400
128	Tyśmienica „Tow. kuśn. i białoskór."	1	„	400
129.	Zbaraż „Tow. zal." (dodatkowo) .	10	„	4.000

Razem z poprzedniemi 1.250 akcyj na 500.000 koron.

B) Osoby prywatne:

		sztuk akcyi		koron
149.	Mieczysław Brykczyński ze Stanisławowa	2	na	800
150.	Józef Hirschberg ze Lwowa . .	1	„	400
151.	Władysław hr. Zamoyski z Zakopanego	100	„	40.000

Razem z poprzedniemi: 579 akcyj na 231.600 koron.

Ogółem: 1.829 akcyj na 731.600 koron.

Upraszamy uprzejmie te Stowarzyszenia i Osoby prywatne, które na ostatni poufny okólnik odpowiedzi jeszcze nie nadesłały, o jak najspieszniejszą stanowczą odpowiedź.

Wydział.

Wykaz lustracyj, przeprowadzonych w m. grudniu b. r.:

I. Lustrator związkowy, p. I. Domagalski zlustrował:

1. Towarzystwo zaliczkowe w Żmigrodzie;
2. I. galic. Tow. kraj. przem. tkack. „Prządka" w Krośnie;
3. Chrześć. Tow. wyrobu i sprzed. szat liturg. w Krośnie;
4. Towarzystwo zaliczkowe w Krośnie;
5. Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle;
6. Towarzystwo zaliczkowe w Brzostku;
7. Towarzystwo zaliczkowe we Frysztaku;
8. Towarzystwo zaliczkowe w Kołomyi (wspólnie z p. N. Ulmerem);
9. Spółkę handl. roln. przem. w Kołomyi (wspólnie z p. N. Ulmerem).

II. Sekretarz Związku p. N. Ulmer:

10 i 11. odwiedził oba Towarzystwa w Rymanowie, zlustrował:

12. Towarzystwo zaliczkowe w Brzesku tudzież wspólnie z lustratorem: oba Towarzystwa w Kołomyi.

III. Referent Banku krajowego p. Józef Strzyżowski, zlustrował jako delegat Związku:

13. Towarzystwo zaliczkowe w Rohatynie;

14. Bank zaliczkowy w Bołszowcach;

15. Kasę zaliczkową „Nadzieja" w Bołszowcach.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu listopadzie b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

Kraków. „Towarzystwo handlowe chrześciańskich węglarzy w Krakowie, stow. zarejestrowane z ograniczoną poręką". Statut z dnia 21. listopada 1898 zarejestrowany uchwałą Sądu krajowego w Krakowie z dnia 26. listopada 1898 l. 696.

Dyrekcya: Ks. Melchior Kądzioła, Waleryan Makowski i Franciszek Parizek.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1898.

1. Jordanów. Stowarzyszenie pożyczkowe „Praca i Oszczędność". *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek 103.234·—, z rachunku zapas druków 120·—, z rach. zaliczek procesowych 218·84, z rach. lokacyi 16.266·01, z rach. kasy 1.760·66; razem 121.599·51. Stan bierny: z rach. udziałów 22.603·08, z rach. wkładek na rach. bieżący 83.289·30, z rach. odsetek naprzód pobranych 2.515·81, z rach. funduszu rezerwowego 7.308·92, z rach. fundusz rozp. i możl. strat 116·14, z rach. funduszu budowy domu 3.860·70, z rach. strat i zysków 1.905·56; razem 121.599·51. Członków 1.154.

2. Krynica. Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności „Wzaj. Pomoc". *a) Rachunek strat i zysków.* Winien: procenta naprzód pobrane 466·33, koszta administracyi 2.615·68, 10% zużycie inwentarza 23·96, zysk 735·47; razem 3.841·44. Ma: procenta uzyskane 1.697·06, procenta zaległe 1.971·66, procenta naprzód zapł. 172·72; razem 3.841·44. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek 108.822·09, z rach. odset. naprzód zapł. 172·72, z rachunku odsetek zaległych 1.971·66, z rach. kosztów ruchomości 215·65, z rach. kosztów administracyi 360·—, z rach. lokacyi 401·79, z rach. kosztów procesowych 918·42, z rachunku kasy 2.896·60; razem 115.758·93. Stan bierny: z rachunku udziałów 17.212·43, z rach. wkładek oszczęd. 73.781·84, z rach. długów zaciągn. 20.150·—, z rach. funduszu rezerw. 3.356·84, z rach. odsetek naprzód pobr. 466·33, z rach. strat i zysków 735·47, z rach. funduszu strat 56·02; razem 115.758·93. Obrót kasowy 662.670·44. Liczba członków 645.

3. Lwów. Bank zaliczkowy. *a) Rachunek strat i zysków.* Straty: z rach. kosztów ruchomości 213·75, z rachunku administracyi 21.434·42, z rachunku nieruchomości 101·96, czysty zysk 26.259·76; razem 48.009·89. Zyski: z rachunku odsetek 46.091·57, z rachunku własnego gmachu 1.918·32; razem 48.009·89. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki na weksle 1,277.866·27, pożyczki na skrypty 226.795·99, razem 1,504.662·26, odsetki naprzód zapłacone 5.413·01, koszta ruchomości 1.923·70, koszta administracyi 1.720·—, gmach własny 200.000·—, zaliczki procesowe 2.941·38, zaliczki notaryalne 19·28, lokacya funduszu rezerwowego 49.523·25, gotówka 27.623·35; razem 1,793.826·23. Stan bierny: udziały 182.812·22 fundusz rezerwowy 51.350·25, wkładki na rachunek bieżący 736.695·24, weksle reeskontowane 734.512·77, odsetki naprzód pobrane 14.423·14, rachunek własnego gmachu 45.920·90, zaliczki procesowe 828·—, zaliczki notaryalne 23·95, rezerwa podatkowa 1.000·—, czysty zysk 26.259·76; razem 1,793.826·23. Obrót kasowy 17,036.830·45. Liczba członków 2.435.

4. Przemyśl. Towarzystwo zaliczkowe rolne. *a) Rachunek zysków i strat.* Winien: do rachunku kosztów administracyi (saldo) 8.871·11, do rachunku podatków 808·72, do rachunku kosztów założ. i ruchomości (amortyzacya) 65·35, do rachunku bilansu odsetki na r. 1899 naprzód pobrane 5.473·60, do rachunku bilansu saldo zysk za r. 1898 5.556·34½; razem 20.775·12½. Ma: z rach. odsetek saldo 18.118·22½, odsetki od reeskontu na r. 1899 naprzód zapłacone 1.856·90, zapasy druków, ksiąg i opału 800·—; razem 20.775·12½. *b) Bilans.* Stan czynny: papiery wartościowe fund. rezerwowego 8.000·—, pożyczki na weksle udzielone 459.438·—, pożyczki na skrypta udzielone 146.736·50, odsetki na rok 1899 zapłacone 1.856·90, koszta prawne 772·85, depozyta efektami 15.209·06, realność w Przemyślu 70.000·—, inne nieruchomości 809·25, zapasy druków ksiąg i opału 800·—, gotówka 31. grudnia z rach. kasy 33.544·34, koszta założenia i ruchomości z ajencyą 900·—; razem 738.066·90. Stan bierny: fundusz rezerwowy 31.417·—, fundusz na możliwe straty 494·42, rezerwa realnościowa 1.533·—, udziały członków 89.246·68, fundusz zaopatrzenia funkc. 1.440·70, wkładki na oszczędność 225.876·81, depozyta — rach. różnych 24.864·65, depozyta efektami 15.209·06, Bank krajowy w zastępstwie 521·43½, należytości notaryalne 51·97, wierzyciele (eskont) 301·340·—, wierzyciele hipoteczni 35.041·23, odsetki na r. 1899 pobrane 5.473·60, saldo czysty zysk 5.556·34½; razem 738.066·90. Obrót kasowy 8,327.149·77. Liczba członków 2.965.

„Miesięcznik dla buchalteryi" czasopismo poświęcone rachunkowości oraz naukom handlowym zacznie wychodzić we Lwowie. Będzie to pierwsze i jedyne polskie pismo fachowe w tym dziale. — Redaktorem czasopisma jest p. Kazimierz Wieniawa Chmielewski, zawodowy buchalter i sekretarz Stowarzyszenia przem. upow. Budowniczych. Redakcya zapewniwszy sobie współpracownictwo wybitniejszych miejscowych sił fachowych w dziedzinie rachunkowości i nauk handlowych, zaprosiła również do wspólnej pracy znaczniejsze osobistości w kraju i zagranicą. Program, cel i kierunek pisma znajdować się będą w pierwszym numerze, który wyjdzie 15. b. m.

„Miesięcznik dla Buchalteryi" zacznie wychodzić od 15. stycznia 1899 we Lwowie. Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

w Austryi	rocznie zł. 3·—	półrocznie zł. 1·50
w Niemczech	„ Mk. 6·—	„ Mk. 3·—
w Rosyi	„ rs. 3·—	„ rs. 1·50

Adres Redakcyi i Administracyi: Lwów, ul. Pańska l. 11.

RACHUNEK

Funduszu zaopatrzenia funkcyonaryuszów stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych

za czas od 1. lipca 1898 do 31. grudnia 1898 roku.

Stan bierny:

I.	Udziały 89 członków z 35 stow.	97.089·76
II.	Pozostałość zysku z r. 1897/8	12·20
III.	Odsetki od lokacyj na książ. oszczęd.	2.504·32
IV.	Wpisowe od członków	60·80
V.	Dary od Towarzystw	35·—
VI.	% zwłoki	1·15
VII.	Zwrot kosztów administracyi	2·50
		99.705·73

Stan czynny:

I. Lokacye:	1. Bircza Tow. zal.	2.270·82	
	2. Bóbrka „ „	2.320·22	
	3. Bołszowce B. zal.	576·64	
	4. Cieszyn T. oszcz. i poż.	1.378·30	
	5. Dobczyce St. poż. i oszcz.	673·37	
	6. Drohobycz T. zal.	3.975·97	
	7. Dubiecko T. zal.	576·42	
	8. Gliniany T. zal.	2.309·23	
	9. Gorlice Tow. zal.	9.672·42	
	10. Jasło Tow. zal.	1.398·37	
	11. Komarno „ „	575·41	
	12. Krynica St. oszcz. i poż.	691·96	
	13. Limanowa T. z.	2.257·71	
	14. Lisko Tow. zal.	618·01	
	15. Lwów Bank zal.	11.948·23	
	16. Lwów T. wz. kred.	1.354·—	
	17. Lwów P. T. zal.	3.239·23	
	18. Łańcut K. z. i oszczęd.	3.977·11	
	19. Mościska T. zal.	2.070·01	
	20. Nadwórna K. zal.	680·31	
	21. Nowy Sącz K. z.	1.927·85	
	22. Przemyśl K. z. rz. i rol.	2.690·43	
	23. Radziechów T. z.	2.182·99	
	24. Rohatyn „ „	3.017·49	
	25. Rymanów „ „	576·32	
	26. Sądowa Wisznia K. z. „Nadz."	1.985·86	
	27. Stanisławów Bank zal.	2.771·36	
	28. Strusów Kasa oszcz. i poż.	507·33	68.223·47
II	Pożyczka hipoteczna		2.623·54
III.	Rach. bieżący w lwow. Banku zalicz.		28.769·07
IV.	Koszta admin. i należyt. skarbowe		89·65
			99.705 73

We Lwowie, dnia 1. stycznia 1899.

Władysław Terenkoczy. *Narcyz Ulmer.*

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.